

Fritidshemmen i Helsingborgs stads skolor

Fritidshemmets uppdrag formuleras i skollagen och läroplanen (främst kapitel 1 och 2) som är gemensam för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

De allmänna råden kompletterar i syfte att ge stöd och vägledning i arbetet med att planera en målstyrd fritidshemsverksamhet som utgår ifrån styrdokumentet och att bidra till en ökad måluppfyllelse för eleverna i fritidshemmet. De allmänna råden behandlar förutsättningarna för arbetet i fritidshemmet, rektorns pedagogiska ledarskap, lärande i fritidshemmet och samverkan med hemmet.

I skollagen (2010:800) står följande om syftet med utbildningen på fritidshemmet:

“Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå ifrån en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.”

Det är lärare i fritidshem och fritidspedagoger som ansvarar för undervisningen i fritidshemmet och säkerställer att arbetet följer läroplanen. Fritidshemmet ska i sin verksamhet ta till vara elevernas kunskaper, intressen och önskemål. Elevernas eget inflytande i fritidshemmet är centralt. Undervisningen i fritidshemmet ger eleverna möjligheter att använda och ta del av många olika uttrycksformer. Skapande och lek är väsentliga delar i lärandet.

Ur Lgr11 - kapitel 4

Genom undervisningen i fritidshemmet ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling,
- skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt,
- kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang och för skilda syften,
- skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer,
- använda matematiska begrepp och resonemang för att kommunicera och lösa problem,
- utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, och
- röra sig allsidig

Centralt Innehåll i verksamheten är följande:

- Språk och kommunikation
- Skapande och estetiska uttrycksformer
- Natur och samhälle
- Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse

(För mer info - se kompletterande kapitel i Lgr11 för Fritidshem)

Fritidspedagogik - verksamhetens kärna

Att förena god omsorg och pedagogisk verksamhet är en av hörnstenarna i fritidshemmets pedagogik. Det pedagogiska arbetet utgår från barns intressen och

erfarenheter. Stor vikt läggs vid deltagande i sociala och meningsfulla sammanhang i syfte att främja barns allsidiga lärande och utveckling.

Betydelsefulla inslag i verksamheten är - lek, rörelse och skapande arbete. Genom detta ges möjlighet att bearbeta intryck, pröva olika identiteter, utveckla fantasi och kreativitet samt förmåga att samarbeta och kommunicera. När eleverna får pröva egna och andras idéer, lösa problem och omsätta idéer i handling utvecklas kreativitet, nyfikenhet och tilltro till sin förmåga.

Omsorg, utveckling och lärande utgör en helhet genom att...

- fritidshemmet är ett komplement till skola
- samarbete sker med hem och skola

Stödjer elevernas sociala och allmänna utveckling, utvidga och fördjupa deras kunskaper och erfarenheter genom att...

- erbjuda en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer.
- ha utgångspunkt i ett situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat lärande, där det sociala samspelet med andra är en viktig del
- ta hänsyn till elevernas behov, erfarenheter och tänkande, samt anpassas till att elever har olika förutsättningar
- främja elevernas fantasi, inlevelse och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande uttrycksformer, samt utforskande och praktiska arbetssätt.
- träna på demokrati, inflytande och ansvar i praktiken. Elevdelaktighet och inflytande är en grundförutsättning.

En meningsfull fritid erbjuds genom att vi utgår från elevernas behov, intresse och erfarenheter. Vår uppgift är också att utmana eleverna genom att inspirera till nya upptäckter. Detta gör vi genom att...

- planera utifrån ålder och mognad
- lära känna sin närmiljö
- erbjuda en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer.

Möjlighet till vila och rekreation för hälsa och välbefinnande erbjuds genom att...

- utveckla stimulerande lärmiljöer både gällande variation av aktiviteter och den fysiska miljön
- utgå från barnens behov och intresse samt göra dem delaktiga

(från Fritidshemmet - en samtalsguide om uppdrag, kvalité och utveckling + Allmänna råd)

Syfte med stödmaterialet

En plan för fritidshemmets verksamhet ska vara ett levande dokument och utvärderas varje år och förändras efter behov. Detta ska göras gemensamt av personalen i fritidshemmen.

Ett av syftena med detta material är att den ska ge rektor och pedagogerna stöd i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten för att garantera kvalitet och viss likvärdighet i kommunens fritidsverksamhet. Ett annat syfte med planen är att synliggöra undervisningens innehåll och fokus för att få en inblick i och förståelse för verksamheten.

Underlaget som skapas genom utvärdering och analys kommer även användas i skolans kvalitetsrapport.

Stödmaterialet utgår från följande fokusområden:

1. Varje fritidshems utveckling
2. Normer, värden och inflytande
3. Kunskap, lärande och utveckling
4. Övergång, samverkan och omvärlden

Utgångspunkten i respektive fokusområde är att identifiera:

Nuläge

- hur gör vi idag?
- hur får vi syn på det?
- hur följer vi upp det?

Mål/utvecklingsområden

- Vad behöver vi utveckla?
- Vilka åtgärder och insatser behöver vi göra?
 - Hur?
 - Vem ansvarar för vad?

Förslag på arbetsgång:

1. Välj ett av de fyra fokusområdena och läs den gemensamma inledande texten.
2. Diskutera
 - o vad menar vi med detta (tex "varje fritidshems utveckling")?
 - o nuläge:
 - hur gör vi idag? Ta ställning till kvalitetsindikatorerna!
 - hur får vi syn på det/hur vet vi det?
 - hur följer vi upp det?

Kriterier för måluppfyllelse	Kriterier stämmer...			
3.1 Fritidshemmets uppdrag Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklass och de olika grundskoleformerna och stimulerar elevernas utveckling och lärande samt erbjuder dem en meningsfull fritid och rekreation.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
I vårt fritidshem stimulerar vi elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva egna idéer och lösa problem.				
I vårt fritidshem ges eleverna förutsättningar och möjligheter att utveckla sina kunskaper, sitt språk och sin identitet.				
I vårt fritidshem organiserar och genomför vi undervisningen så att eleverna får överblick och sammanhang och upplever att deras fritid är lärorik och meningsfull.				

Vi rekommenderar att logga in i BRUK om man vill få automatiska sammanställningar. Vid behov kan man ta stöd i ytterligare material från BRUK kopplat till aktuellt fokusområde - se angivelse.

3. Utifrån er profil och samtal kring nuläge - definiera utvecklingsområde och sätt mål
4. Gör på liknande sätt med övriga fokusområden.

Det finns en kompletterande mall för enhetens fritidshemsplan (se separat dokument). I den kan ni summera er analys, formulera mål och beskriva hur ni arbetar vidare. Antingen gör man en för hela skolans fritidshem, eller en/avdelning. Underlaget utgör stöd för SKA (Systematiskt kvalitetsarbete) inkl. kvalitetsrapporten.

3. Kunskap, lärande och utveckling

Fritidshemmets aktiviteter ska utmana eleverna samt ge dem möjlighet att fördjupa och utvidga sina kunskaper och erfarenheter. Ett helhetsperspektiv på barns utveckling bygger på insikten att olika delar av barns utveckling och lärande hör ihop och påverkar varandra. Fritidshemmets metodik karaktäriseras av ett grupporienterat situationsstyrt, utforskande, laborativt och praktiskt förhållningssätt som också kan medverka till att skolans kunskapsmål uppnås.

Även lokaler och närmiljö är viktiga faktorer. Forskning visar att barn som tidigt vistas i stimulerande lärmiljöer med möjligheter till interaktion och lek med kamrater och med kunniga och intresserade vuxna, har större möjligheter att utvecklas och lära sig än barn som inte haft tillgång till dessa miljöer. Fritidshemmets lokaler ska ge utrymme för olika typer av verksamheter, livliga såväl som lugnare och mer rofulla..

Verksamheten ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och att lösa problem. Eleverna ska få pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften.

Pedagogik och omsorg kan integreras informellt och situationsstyrt i utbildningen. Lärande sker ständigt, inte enbart i arrangerade inlärningsituationer. Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet som kan främja allsidiga kontakter, en social gemenskap samt ge förutsättningar för rekreation och en meningsfull fritid. Genom leken ges eleverna möjlighet att bearbeta intryck, pröva olika identiteter, utveckla fantasi och kreativitet samt sin förmåga att samarbeta och kommunicera.

Vidare ska undervisningen bidra till att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur, teknik och samhälle genom att ge dem möjligheter att utforska, ställa frågor kring och samtala om företeelser och samband i omvärlden. I kommunikation omkring områden och företeelser som är aktuella för elevgruppen kan personalen utifrån ett medvetet förhållningssätt bidra till att stärka elevernas kunskaps och språkutveckling i vardagliga sammanhang där eleverna är motiverade att förstå och att bli förstådda. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att använda matematik för att beskriva omvärlden och lösa vardagliga problem.

De olika uppdragen i fritidshemmet, förskoleklassen och skolan kan betraktas som en helhet vilka tillsammans kan bidra till bästa möjliga förutsättningar för elevernas utveckling och lärande.

Vad menar vi med "Kunskaper, utveckling och lärande " (Ha dialog kring detta)

Nuläge - stöd frågor till när ni tar ställning till nedanstående kvalitetsindikatorer:

- hur gör vi idag?
- hur får vi syn på det?
- hur följer vi upp det?

Mål/utvecklingsområden

- Vad behöver vi utveckla?
- Vilka åtgärder och insatser behöver vi göra?
 - Hur?
 - Vem ansvarar för vad?

Kvalitetsindikatorer

Kunskaper, utveckling och lärande

- 3.1 Fritidshemmets uppdrag
- 3.2 God miljö för utveckling och lärande
- 3.3 Varierande innehåll och arbetsformer
- 3.4 Allsidiga kontakter och social gemenskap
- 3.5 Särskilt stöd

Kriterier för måluppfyllelse	Kriterier stämmer...			
3.1 Fritidshemmets uppdrag Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklass och de olika grundskoleformerna och stimulerar elevernas utveckling och lärande samt erbjuder dem en meningsfull fritid och rekreation.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
I vårt fritidshem stimulerar vi elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva egna idéer och lösa problem.				
I vårt fritidshem ges eleverna förutsättningar och möjligheter att utveckla sina kunskaper, sitt språk och sin identitet.				
I vårt fritidshem organiserar och genomför vi undervisningen så att eleverna får överblick och sammanhang och upplever att deras fritid är lärorik och meningsfull.				
3.2 God miljö för utveckling och lärande Fritidshemmet stärker elevernas tillit till sin egen förmåga och en vilja och lust att lära genom att erbjuda en god miljö för utveckling och lärande.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
I vårt fritidshem ser vi utforskande, nyfikenhet och lust att lära som en grund för verksamheten.				
I vårt fritidshem har vi en social gemenskap som ger trygghet och tillit till den egna förmågan, vilja och lust att lära.				
I vårt fritidshem stimulerar vi eleverna att inhämta och utveckla både kunskaper och värden.				
3.3 Varierande innehåll och arbetsformer Fritidshemmet främjar elevernas harmoniska utveckling genom varierad och balanserad sammansättning av innehåll, arbetssätt och arbetsformer i undervisningen.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
I vårt fritidshem bedrivs en strukturerad verksamhet med varierande arbetssätt och arbetsformer.				
I vårt fritidshem är skapande och lek viktiga förutsättningar för lärande.				
I undervisningen får eleverna uppleva olika uttryck för lärande och de får pröva och utveckla olika uttrycksformer.				

Kriterier för måluppfyllelse	Kriterier stämmer...			
3.4 Allsidiga kontakter och social gemenskap Fritidshemmet främjar varje elevs möjlighet till allsidiga kontakter och social gemenskap.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
Vårt fritidshem ger varje elev möjlighet att utveckla relationer till andra elever och vuxna.				
I fritidshemmet har vi en social gemenskap som ger trygghet och tillit till den egna förmågan, vilja och livslång lust att lära.				
Vårt fritidshem främjar elevernas övergripande sociala och allmänna utveckling.				
3.5 Särskilt stöd - Fritidshemmet uppmärksammar, utreder och ger särskilt stöd till de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.	inte alls	till viss del	till stor del	helt
I vårt fritidshem uppmärksammar och utreder vi elevers eventuella behov av särskilt stöd.				
I vårt fritidshem samarbetar vi med elevens skola vid utformandet av åtgärdsprogram för elever som är i behov av särskilt stöd.				
I vårt fritidshem följer vi kontinuerligt upp och utvärderar det särskilda stödet.				

För ytterligare stöd - se BRUK "Kriterier för genomförandet och förutsättningar" kopplat till 3.1-3.5